

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendőik.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Vajjon hol a közérdek?

Járási székház — Oklándon.

— Nyílt levél a szerkesztőhöz. —

Tekintetes Szerkesztő ur!

Mint a közérdeket szolgáló „Székely-Udvarhely” szerkesztőjét keresem fel alábbi soraimmal, hogy az említendő ügyben tájékoztassa a vármegye közönségét.

Nem sokkal ezelőtt a homoródi járáson átutazva, Oklándon pihenőt tartottam. Ezalatt helyi és vidéki ügyek iránt érdeklődve, a főbbek között szó esett a járási székház vásárlásáról is. Ennek rendjén ámulatba ejtett vármegyénk gavallérsága, mely ezen vásárnál — eddig nem tapasztalt mérvben — nyilvánult meg.

Udvarhelyvármegye közgyűlése ugyanis — az illetékes és hivatott vezetők* javaslatára — meghatározta a Dr Hinléder Ernő házastelkének megvásárlását — járási székház céljaira — 40000 (Negyvenezer) korona árban.

S mit vett e nagy összeggel a vármegye!? Egy magában véve nem nagy telket, melyen van egy tulságos cifra és drágán épített palota — lakásul a főszolgabírónak, — egy két kis szobából álló, fából épült irodahelyiség, ami jó lesz — bár annak is szűk és elégtelen — szolgálakásnak; aztán egy istálló a főszolgabíró lovai számára.

Van, igaz, még egy jégverem is, a mit tekintettel arra, hogy a tisztviselőknek — előre láthatólag — pezsgőhűtéshez jégre nem igen lesz szükségük, nem lehessen tudni, mire fognak használni.

De hát, hol van a hivatal részére a megfelelő 4–5 szobás helyiség, a minek, ha már székház lesz Oklándon, akkor okvetlenül meg kell lennie!?

No, azt, amint mondák, épít majd a vármegye — ezután, a teleknek udvarára és ami belefog kerülni 15–20,000 koronába minden bizonnyal.

Igy 55–60,000 korona lesz fektetve a homoródi járás székházába és a főszolgabíró lakni fog 40,000 koronában, vagyis az ő lakása az eddigi — tán 500 korona — lakbérével szemben terhelni fogja a vármegyét 2000 (Kettőezer) koronával.

Hát nem gavalléria ez a vármegyétől!?

Erre már érdeklődtem a vármegye vagyoni helyzete iránt. Segénynek mondák a vármegyét. Igaz, azt is mondák, hogy az állam adna e célra 40,000 koronát segélyképpen a vármegyének; lévén annak bőven pénze ilyen luxus vásárookra is...

* Eladónak az alispán: sógora, a tisztifőügyész: testvéröccse s ő maga is most már: tb, tisztifőügyész lett kérem!... Nem csoda tehát, ha az atyafiság — egymást oly nagyon szereti, hogy azért még a köz érdekét is hajlandó feláldozni. Szerk.

— Hát a további építéssel mi lesz? Költségei honnan fedeztetnek? — kérdém.

— No, azt majd állja a vármegye, lakosainak pótdórából! — felelek...

Én pedig magamban elgondolám: vajjon, ha már az állam csakugyan ad e célra nagylelkűen — a megye és a nép szegénységét figyelembe véve — 40,000 K-t... nem lehetett volna-e azzal a nép megterhelése nélkül járási székházat építeni!?

Nem járt gondolatom bizonytalan utakon, mert, mint általános véleményt vala alkalman hallani, hogy:

— De bizony lehetett volna Oklándon sokkal nagyobb terjedelmű, megfelelő telket vásárolni és arra rendez terv szerint, a székházat — főszolgabírói lakással, szolgálakással s korszerű hivatali helyiségekkel együtt — megépíteni a 40,000 koronával...

És ezen vásáron a komolyan gondolkozó emberek nem győznek eléggé csodálkozni s a javaslattevő illetékesek állásfoglalásáról általánosan elítélőleg nyilatkoznak. Hozzá: magukba zárkoztattak arról gondolkoznak, hogy vajjon kinek volt e vásár nagyobb érdeke? A vármegyének-e vagy Dr Hinlédernek? ... S hogy vajjon a vásár megkötését javasló vármegyei vezető emberek — a vármegye és szegény népe érdekeire, vagy pedig az építkezést a tulságos cifraságra irányító s így azt nagyon is megdrágító — eladó érdekeire s helyzetére voltak-e figyelemmel, a midőn a vármegye közgyűlése elé terjesztették a javaslatukat, bizonyára nagyon is kiemelve annak előnyös voltát?!

Érdeklődtem az iránt is, hogy a vásári szándék volt-e nyilvánosságra hozva? Hogy más telek vagy háztulajdonossal volt-e szóváltás? S nagy bámulatomra minden oldalról úgy nyilatkoztak, hogy nem... Sőt voltak más ajánlattevők is, akik úgy kéz alatt értesültek a vásárlási szándékról, de azokkal szóba sem állottak.

A mi már engem, — idegent is — aki a nép szükségtelen terhelésétől irtódom, arra a gondolatra vezetett, mi szerint ezen ügyetnél a főszükséglet nem az volt, hogy Oklándon járási székház legyen, hanem az ügylet tárgyát képező házastelek, melynek bírása a tulajdonosnak tán terhes kezdett lenni, jó árban eladódjék s így új gazdát nyerjen, kire a fenntartás költséges gondja átszálljon!

És ebből nem fényeskedik ki a közérdek meleg szeretete!

Ezeket láttam, hallottam, s figyeltem meg utazásomban, mikről t. szerkesztő urat értesíteni jónak vélem.

Maradván tisztelettel:

Figyelő utas.

Kipellengérezett közigazgatásunk a főispáni intézmény feslettsége révén fertőzött meg legnemesebb életfolyamataiban. Fb.

Megbukott a cselszövő! Uj élet kezdődik.

Az egész ország föllelegzett, a mikor hírül vette a Khuen-kormány végleges bukását. Kevesebb részvét még nem kísért kormányelnököt bukásban, mint Khuen-Héderváryt. Egész nyíltan mondhatjuk, hogy távozásával a magyar politikai élet tisztulásának jelét látjuk.

Mosolygós arccal fogott hozzá a véd-erőjavaslatok tárgyalásához: — Én vagyok a termus nélküli miniszterelnök — mondotta mosolyogva. „Ráérek én 1913. január 1-éig” — jegyezte meg máskor. És ime! Hol van még az 1913. január 1-je és hol van már a Khuen-kormány!? Politikai alaptétele a kétszínűség, az ellenfél megtevesztése, csak-hogy az ellenzék is átlátott a szítán. A trónbeszédben „a legsürgősebb és tovább el nem odázható reformnak” jelezte a választójogot, de mikor sürgette rajta az ellenzék, gunyosan: „általános, titkos és még nem tudom micsoda választójognak” nevezte ugyanaz a Khuen-Héderváry, a ki pedig azt hirdette, hogy a választójognak van olyan barátja, mint Justh Gyula. Mindig az ellenkezőt tette annak, a mit ígért és sohasem a nemzet javára. Az egyéni szabadságjogok megerősítését és törvényes garanciáját hirdette, a mikor jött; az eszközökre azonban a sajtószabadság megtiprásával, a bátorszavu Nap és kedves rokonával, a zokogó: Haller János gróf főispánnal, a megalkudni nem akaró „Székely-Udvarhely” embertelen üldözésével mutatott rá.

Nehéz volna bünlajstromát felsorolni, de legnagyobb büne — szerintünk — az, hogy a magyar nemzetet, mint egy pipogya, politikailag éretlen és főleg erkölcsileg gyenge nemzetet állította a világ elé, a melyet néhány millióval le lehet fizetni. Szerintünk legnagyobb büne az, hogy akkor, a mikor a parlamentben nagy többség volt, a mely a nemzet osztatlan bizalmát bírta, akkor felajánlkozott az udvarnál, hogy az ő horvátországi grancsári eszközeivel majd hozza össze az udvarnak tetsző többséget.

Nem elég ellenségünk van a bécsi udvarnál, nem eléggé látták 1906-ban nemzetünk gyöngeségét, még szűkségre volt — Khuen szerint — arra is, hogy demonstráltassék az is, hogy 20–30 millió elég ennek az országnak, hogy elkábuljon és jogai érvényesítéséről lemondjon. De a saját büne ölte meg kormányát. Hogy engedjen ugyanaz a bécsi udvar, ennek a többségnek, ennek a gyöngö parlamentnek, a melyről azt gondolja: Ilyent ugyan mindig összehozhatok?!

Hogy parlamentünk mennyire gyöngö, soha még jobban nem tűnt fel. Egy parlamenti többség ünnepélyes formában nyilvánítja akaratát. Még figyelemre sem méltatják. Egy közös miniszter merészkedik szembe-helyezkedni a kormányzó parrtal; porig alazza a miniszterelnököt és — nem a hadügyminiszter megy, hanem a többségre támaszkodó kormány. Ez nem más, mint a parlament gyöngesége.

Uj, erős, hatalmas parlamentre van szükségünk, a melyről nem lehet úgy vélekedni, mint erről a többségről, hogy ilyent ugyan

azon pénzért mindig kapunk. Hatalmas, erős, a nép millióit magába foglaló parlament kell a nemzetnek, a melyről az udvar is tudja, hogy milliókat foglal magában és a népparlament védelmére millió és millió polgar áll minden pillanatban talpra.

Justh Gyula politikája fényes sikert aratott. Más kibontakozás itt, mint a választójog alapján nem lehet. Ezzel a mai osztályparlamenttel felvenni a harcot katonai, vagy akár gazdasági kérdésben nem lehet a bécsi udvarnál. A kérdés oly egyszerű, mint Columbus tojása: megerősíteni a parlamentet és ha a kormány mögött egy erős népparlament áll, akkor majd csevegünk a véderő kérdéséről. Csakhogy ezt Tiszák nem akarták megérteni, mert akkor az ő korrupción alapuló hatalmuknak vége, mert a népparlamenttel a tiszta politikai élet jár. Görcsösen ragaszkodtak az utolsó pillanatig hatalmukhoz; szerintük az ország, de mint minden beavatott tudja — a saját érdekükben.

Ugy látjuk, ez országra egy szebb jövő hajnala pirkad — a demokratikus haladás, a munka és az erkölcsi elveken alapuló politikai élet korszaka. Adja Isten mielőbb!...

Való-e tagosítás — Etédnek ?

— V á l a s z . —

Szép bevezetés után azt írja e cím alatt Bálinth Zoltán a „Székely-Udvarhely” korábbi számaiban, hogy falunk népét egy fontos kérdés tartja lázas izgatottságban. Hát bocssáson meg Bálinth ur, de ilyen gazdasági szakemberek után, akiknek csak ennyi tudásuk van a gazdasághoz, a földműveléshez és éppen a tagosított birtokokban való gazdálkodáshoz s mégis ezzel a tudással állnak be „akarnokoknak”, hát nem csodálom, ha az emberek ott izgatottak s még azt sem, ha egymást agyba-főbe verik is, mert való az, hogy szereti is, félti is bizony a gazda a földjét.

Hát, hogyne lenne izgatottság, a mikor cikkéből azt olvasom ki, hogy a tagosítás egyszerűen nem való, mert a gazdagoknak semmi közük a szegények vagyonához.

Ugy látszik, hogy Bálinth ur tréfál e kifejezésnél is, a melyben azt állítja, hogy a nagybirtokos a határ szélső részein levő egy néhány darab, de jó földjét elvegye a szegény embernek!

Azért mondom, hogy tréfál, mert én mégis csak nem hiszem, hogy egy tanító ilyenképpen komolyan gondolkozzék a tagosítás keresztül viteléről.

Hát bizony, ha ez így lenne, a hogy írja és mondja, akkor igazán mehetne vándorhottal az „új világba” szegényember és nagybirtokos egyaránt. No, de nem így van ez Istennek hála. Él még a magyar bírói kar. Van becsületes, pontos mérnök. Vannak lelkiismeretes, esküt tett gazdasági szakértők, a kik megbecsülik a földet értéke szerint. Azután történik az elhelyezkedés igazságosan. Ha pedig valaki elmegy és azért megy el, hogy pénzt szerezzen, s ha hazajön földet vásároljon, ez becsülni való.

Hogy Olaszországba milyen képet látott Bálinth ur !? Hát azért kár volt olyan messzire fáradnia, mert ezt bizony itt a Székelyföldön is sok községben és igen sok székelyháznál is megláthatta volna. Magam is annak a képek minden egyes részletét becsülöm és tisztelni tudom; de mindegyiket!

Mondja továbbá cikkirő ur, hogy halljuk a barcasági szászl zengzetes szavakkal dicsérni. — Hát bizony lehet is. De szerintem, nincs is kellőleg leírva, mert annál még több jót és még több példát is lehetne venni tőlük. Ugyan itt mondja, hogy csak egyetlen példát szeretne látni, hogy hol vált be a tagosítás? Én pedig azt kérdelem, hogy hol nem vált be? Azt mondom mélyen tisztelt Bálinth ur, hogy sehol sem vált be a tagosítás, a hol nem dolgoznak és mindenütt kedvezően, a hol dolgozni szeretnek. Kérdezzen csak meg szavahihető, munkaszerető kisbirtokost, hogy mennyiért állana vissza a régi rendszeréhez, tagosítatlan birtokához? De olyant tessék megkérdezni, aki már néhány év óta tagosított birtokba van...

Hogy pedig 4000 K értékű takarmányt visznek el Etédről évenként? No azzal bizony ne dicsekedjék egyetlen gazda se, hogy a takarmányt eladja... Azonban, ha ott tagosítva lenne, bizonyára nem négy, de 12.000 K értékű takarmányt is lehetne eladni. Igen természetesen ez sem lenne helyes! Mert ha a gazda takarmányát eladja és nem felelteti, csakis kára lehet.

Én, e sorok írója, aki magam sem vagyok nagybirtokos, mondom, hogy több mesterséges takarmányom, illetve löheresem, lucernásom van, mint Etéd fele birtokosságának! Na hát ehhez mit szól kedves Bálinth ur? Ha ott tagosítás lenne és Etéd körül azt a sok igen jó fokvész — mesterséges takarmánynak való — helyet okszerűen kisgazdái ha kihasználnák?

Mert egész nyugodtan lehet tanító ur, hogy a n gyobbak messze, messze hátra mennek... Ugy veszem észre, hogy ön is úgy szeretné.

Annál inkább való a tagosítás, mivel azt állítja, hogy legelője bőven van, ön szerint minden két holdra jut egy állat. Akkor juthat kettő. Ez pedig a mai marha-áraknál, azt hiszem, hogy egy kis különbözet.

Hogy akkora legelőt miért ne nyerhetne a tagosítással Etéd, ez igazán nincs indokolva! Hát miért nem?! Hogy 200 lit. tejet dolgozik a szövötközet, ennek is egyedül a tagosítatlan határ az oka. Az én kicsiny községem ennél többel dolgozik, — és pedig virágzik, első helyen áll derék tanítónk vezetése alatt. Ha Etédnek is lenne tagosított határa, biztosra veszem, hogy 2000 liter tejjel prosperálna a tejszövötközet, — különösen ha ott is volna arra való ügybuzgó vezető, mint nálunk.

Ezek után tanító ur még attól fél, hogy ha tagosítanak is, későbbi házasságok után, a birtok újra osztózás folytán szétszóródik. Hát erre már nincs más feleletem, mint az hogy — akkor félhet attól is, hogy gyerek ne születne, mert hiszen az ugyis megvénül és meghal...

A mi pedig azt illeti, hogy Bálinth ur olyan nagyon szívén hordozza becsületes községének minden dolgát, hát az szép, igen szép dolog. Annál szebb, hogy a vallási dolgokra is így kiterjed éber figyelme s fél ne, hogy baptisták legyenek a tagosítás miatt.

No hát csak terjedjen ki arra is a figyelme, hogy hány hely van baptista a vármegyében tagosított községekben és hány helyen tagosítatlanban? Azonban ez talán s a Jupiter nem befolyásolja ezt a kérdést.

Rátér b. cikkében a kerítéses helyekre, patakokra, verebekre, barázdákra, utakra továbbá, hogy mi hasznos az egészségnek, illetve a fájós deréknek. Kimutatja, hogy ha esetleg tagosítanak, hány csizmadia, hány asztalos, kovács stb. stb.

Éppen csak azt felejtette el:
Hány Pista lesz,
Hány Pál,
Hány fakánál,
Hány tál...

Mindezeket is ha oly pontosággal kimutatja, mint azt, hogy nem való a tagosítás Etédnek, akkor ozztom nézetét, de addig csak annyit: jóakarattal... mindent lehet, csak dolgozzunk és imádkozzunk, mert ez csak haszonnal járhat.

Egyebekben igyekeztem olyan következetességgel válaszolni, mint becses cikke a milyen tárgyilagosan volt papírra téve.

Még csak ennyit! Alkalmadtán ha közelebről Etédnek járok, majd felkeresem, ha megengedi.

Tisztelettel:
EGY GAZDA.

A székely ipar dicsősége

Izabella főhercegnő még 1910. év nyarán Erdélyben nagyobb meázást tett és ez alkalommal előre jelezte, hogy megfogja látogatni az E. K. E. muzeumát is Kolozsvárt. A látogatás alkalmára M. Kovács Géza főtitkár a muzeum irodájában az egyesület régi himzéseiből és Bálinth Benedek művészi rajza után, neje Nagy Karolina által meszterien túllre vart himzésekből, egy külön kiállítást is rendezett. A Fenséges Asszonyt nagyon meglepte a kiállítás, s nagy érdeklődés között tekintett meg minden egyes darabot, sőt Bálinth Benedek kézdivasárhelyi rajzának megbízatást adott, hogy az E. K. E. egyik, eddig kevés figyelemre méltított himzését számára újból készítse el.

Bálinth Benedek és neje Nagy Karolina a kikölcsörözött minta átvétele után azonnal hozzá akartak fogni a munkához, de az alapanyagot, amelyre a himzést venni kellett volna, beszerezni nem tudták, jóllehet az összes európai gyárakat és konzulátusokat felkeresték leveleikkel.

Egy Lyoni gyár hajlandó lett volna a szövötközet méterenként 50 koronáért (100 méter rendelésén 1) utánkészíteni.

Ekkor a művészpár finom túllre mintavarrást készített és értesítette a Fenséges Asszonyt, hogy az eredeti régi himzés alapanyaga csak nagyon magas összegért lévén beszerezhető, célszerű volna a munkalapot párisi túllron végezni. A bemutatott minta varrás a Főhercegnőnek nagyon megtetszett és azonnal elrendelte az utánkészítést.

Bálinth Benedekék erre nagy ámbícióval fogtak a munkához és a himzést 75 munkanap alatt el is készítették s a mult hó végén beszállították az E. K. E.-hez, ahonnan a remek darabot azonnal fölterjesztették a Főhercegnőhöz.

Most érkezett le a himzés átvételének elismerése az E. K. E.-hez és ugyanekkor a Fenséges Asszony a himzés elkészítésénél közreműködötteknek és Bálinth Benedekéknek megkülönböztetett köszönetét fejezte ki.

Az E. K. E. régi himzése a 17-ik századból való és alapanyaga (a legnagyobb valószínűség szerint) indiai szövötközet. A régi himzést a szakértők 10,000 koronára becsülték.

Id. Gyarmathy Ferenc 1830 † 1912.

A Belső-Szolnokvármegyéből származó gyarmati Gyarmathy-család legidősebb tagja: id. Gyarmathy Ferenc ügyvéd, nyug. kir. törvényszéki bíró, Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának és Székelyudvarhely város képviselőtestületének tagja, 1848—49-iki honvédörmeester, a Székelyudvarhelyi Zálogkölcsön Intézet és Betétf. Pénztár elnök-igazgatója 1912. április hó 18-án reggel 3 órakor, életének 82-ik évében elhalt Székelyudvarhelyt.

Mély gyászba borult a széleskörű Gyarmathy- és késmárki Lányi-család, valamint a messze szétágazó rokonság, mely tisztelettel, általános szeretettel vette körül a nagytekintélyű öreg urat.

Egész életében az ernyedetlen munka volt osztályrésze. Annaira kötelességeinek élt, hogy szinte ridegnek látszott. Pedig melegen érző szive övéért lángolt s a közelet terén is becsülettel megállotta helyét.

A szabadságharcban hősiiesen küzdött a nemzet jogaiért s mint vitéz honvéd örmeester jött haza a csatatérről.

Temetése a város és vármegye vezérférfiainak s az óriási közönségnek általános részvétele mellett történt meg tegnap e hó 20-án a reform. sarkertbe.

A családi gyászjelentőt felesége: szül. Rápolthy Anna; gyermekei: Hlatky Miklósné

Gyarmathy Vilma, Dr Gyarmathy Dezső volt országgyűlési képviselő, Lányi Imréné Gyarmathy Róza, Lányi Ernőné Gyarmathy Nina, Gyarmathy Ferenc kir. törvényszéki bíró; Dr Paál Ernőné szül. Lányi Erzsike nevelt leánya és unokája: özv. Ripolthy Domokosné Gyarmathy Katalin testvére; valamint vejei Hlatky Miklós nyug. állami főreáliskolai tanár, Lányi Imre posta- és távirdefelügyelő, Lányi Ernő budapesti képezési tanár, ugyisintén menyei, számos unokája, dédunokája és rókona nevében bocsátottak ki.

A székelyudvarhelyi zálogkölcsonintézet és betéti pénztár igazgatósága, felügyelő bizottsága és tiszti-kara külön gyászjelentőt adott ki az intézet alapítója ez állandóan vezérigazgatója haláláról.

Számos középületre a gyászlobogót kitűzték s a hivatalok, testületek és egyetek teljes számban vettek részt a gazdagon kiállított fényes temetésen.

HIREK.

A hadtestparancsnok nálunk. Kövessházi Kövess Hermann gyalogsági tábornok, a nagyszebeni 12. hadtest parancsnoka Székelyudvarhelyre érkezett, hogy az itteni katonaságot megismerje.

Áthelyezés. Az igazságügyi miniszter Dr Takács Sándor nagytapolcsányi kir. járásbírót a székelykereszturi kir. járásbíró-sághoz és Dr Tóta László székelykereszturi kir. járásbíró-sági albíró-t a nagytapolcsányi kir. járásbíró-sághoz kölesönösen, saját kérelmükre áthelyezte.

Bírósági jegyzők működési köre. Az igazságügyi miniszter a marosvásárhelyi ítélőtábla kerületében Constantinescu Viktor székelyudvarhelyi kir. törvényszéki, Ungvári János és Felméri Gyula székelykereszturi járásbíró-sági jegyzőket az 1912. évi VIII. t. c. 6. § a alapján, önálló működési körrel ruházta fel.

Vakok felvétele. A vakok kolozsvári államilag segélyezett orsz. intézetében a jövő 1912-1913-iki tanévre vallásra és nemzetiségre való tekintet nélkül 14-16 vak fiú növendék vétetik föl. Felvétetnek oly 8-14 évesek, kik a vakságon kívül más testi vagy szellemi fogyatkozásban nem szenvednek. E tanévben több alapítványi és ingyenes hely üresedik meg, amely helyeket oly szegény szülők gyermekei nyerhetik el, akik szegénységük szegénységi bizonyítvánnyal igazolni tudják. A kérvények május hó végéig a „Vakok kolozsvári áll. segélyezett orsz. intézete” igazgatóságához nyújtandók be. Bővebb felvilágosítással az igazgatóság bárkinnek szolgál.

Hullámsírban. Borzasztó katasztrófa történt a tengeren. Elsüllyedt a Titanic nevű hajóóriás. Ezeröttszázhuszonöt ember a tenger hullámai között lelte borzalmas halálát. A menekültek számát 868 emberre teszik. Az első segítséget a Karpathia hajó nyújtotta. A napi lapok hasábos tudósításokat közölnek a rettenetes szerencsétlenségről.

Nyilvános köszönet. A székelyudvarhelyi Székely Dalegylet által e hó 18-án rendezett hangverseny alkalmából felülfizettek: Dr Valentsik Ferenc és Sebesi János 20—20 K, Dr Jodál Gábor 10 K, Szöllösi Samu 7 K, Persián János 6 K, Becsek Aladár, Sükösd Miklós 5—5 K, Rösler Károly 4 K, Dr Paál Árpád, Dr Mezey Pál, Riemer K. Gusztáv, Homolay Lajos, Barabás András, Csillag József 3—3 K, Barcsay Károly, Péter József 2—2 K, Szabó Ödön, Vízahányó István, Szabados Ferenc 1—1 K, Konnerth József 30 f. Fogadják a Dalegylet hálás köszönetét.

Értesítés. Tisztelettel szíves tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy a tavaszi idényre a legújabb férfi és női divatújdonságok: kalapok, ruhaszövetek férfi és női felöltők dus választékban

raktárra érkeztek és a legjutányosabbakban rendelkezésére bocsátom. Mindenkinnek saját érdekében ajánlom szíves megtekintését szükségletéi esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

Az időjárás májtól fogva a következőképen fog alakulni: jó idő lesz május 6-ig vagy 7-ig. A havazás és éjjeli fagy megszűnik s csak esőzések jönnek. Azonban május 9 és 15 között havazások és éjjeli fagyok várhatók, nemcsak nálunk, hanem egész Európában. *Sirius felhívja a földművelő embereket figyelmét,* hogy az olyan veteményeket, amelyeknek az éjjeli fagy art, olyan időben vessék el, hogy körülbelül május huszadika előtt ne keljen ki, mert minden munka és fáradság hiába való lesz.

Törvénykezés.

Hamis mérlegkészítés, mint kereskedelmi vétség.

A Kuria 179—912 sz. határozatában a K. T. 218. szakaszának 3. pontjában meghatározott vétségben mondotta ki egy vidéki pénzügyintézet igazgatóját vétkesnek. E határozat azért is érdekes, mert az 1906. évi november 29-iki 215. sz. igazságügyminiszteri rendelet kibocsátása óta először jött a Kuria abba a helyzetbe, hogy a kereskedelmi vétségek tárgyalására megállapított új eljárás szerint az elítéltek semmisségi panaszára alapján nyilvános főtárgyalást tarthasson.

Az idézett rendelet ugyanis a kereskedelmi vétségeket büntető, vagy legalább is a kriminalitáshoz közelálló jellegűeknek megfelelően a bünyádi per nyilvánosságának garanciájával kívánta felruházni. De érdekes az idézett rendelet az abban foglalt egyéb elvi kijelentések folytán is. Az alapul szolgált és az alsóbíróságok által megállapított tényállás szerint, az illető részvénytársaság két igazgatója közreműködött abban, hogy a mérleg felállításánál a részvénytársulat házának értéke a valódi állással magasabbnak vétetett fel. Az albiróság a büntetést nem alkalmazta az igazgatóság ama tagjaira, akik a mérleg tételeinek megállapítása közös tanácskozási eredményre volt és nem bocsátkozott ama panasz elbírálásába, hogy az igazgatók az igazgatósági ülési jegyzőkönyveket hamisan vezették, mert a 218. §. 4. pontja csak a közgyűlési jegyzőkönyvről szól.

A Kuria kijelentette, hogy az igazgatóknak az a védekezése, hogy a mérleget a közgyűlés állapította meg, nem volt elfogadható, mert hiszen a mérleg felállítása a 198. §. értelmében az igazgatóság kötelessége és a K. T. 199. §-a kötelezőleg előírja a mérleg felállításánál irányadó szabályokat és különösen, hogy a társaság vagyona abban az értékben veendő fel, mely az üzleti év utolsó napján az egyes tárgyak értékének megfelelő (199. §. 1. pont). Az, hogy az igazgatók e szabályokat szándékosan, vagy vétkes gondatlanságból sértették-e meg, befolyással bírhat a büntetés kiszabásánál, de nem tartozik a törvényben körülírt cselekmény tárgyilagos tényállásához. A büntetés kiszabásánál tehát az elsőbíróság az enyhítő körülmények folytán helyesen alkalmazta a törvény 220. §-át, a minősítésnél azonban a Kuria kijelentette, hogy a törvény alkalmazására nem szükséges a szabály szándékos vagy vétkes gondatlanságból történt megsértése, hanem elegendő a törvénnyel ellenkező cselekvés tárgyilagos ténye.

A Kuria e határozata arra enged következtetni, hogy a Kuria a cselekmény magánjogi jellege mellett foglalt állást. Másrészt a Kuria úgy, mint előző 232—1905. sz. határozatában, újból kimondja, hogy a 200 koronában megállapított pénzbüntetés behajthatatlansága esetében fogházbüntetéssé változtatandó át, ami ismét ellentétben van a magánjogi büntetés és rendbíráság természetével.

Közönség köréből*

Nagyon kedélyes —

állapotok a „pénztár”-nál.

Ma lesz a közgyűlés!

A kormány lemondott. Azonban a kedélyes „pénztár” igazgatója vagy ügyvezetője, ilyesmikről hallani sem akar.

*E rovatban minden közérdekű felszólalásnak helyet adunk a beküldő felelősségére Szerk.

Neki jó dolga van a „pénztár” nál. Mint a székely mondani szokta: „pénzre fekszik s pénzre kel”. Perzsa-szőnyegen sétál és mahagoni butorokon legelteti buzavirág kék egérszemeckéit.

Mikor podig ezt megunja, nyomint egyet a mahagoni butorzat titkos rugóján és — elébe tárulnak a finom, nagyon finom s legfinomabb szivarkák és cigaretták. Rágyújt. Bodros füstkarikákat ereget az emeletlen s elkészíti e közben saját kezűleg a „pénztár” évi jelentését, melyet ma (vasárnap) a közgyűlés elébe fog nagy kegyesen terjeszteni.

Hát ez a jelentés, de főképp a számadási rész valóban igen kedélyes. Kíváncsian várjuk, vajjon mit szól mind-ezekhez a közgyűlés tagjainak azon része, kik a kétszer-kettőt nem látják háromnak, annál kevésbbé egynek, hanem négynek!?

A közgyűlési kiküldöttek jogában áll, hogy a számadásokat elfogadás előtt behatóan megvizsgálják. Ez nemcsak joguk, de egyenesen szigorú kötelezettségük — a közérdekében.

Hiszen ha — mint az évi jelentés mondja — tényleg 3430 tagja volna a „pénztár”-nak, akkor a bevétel nem 36812 K 62 fillérrel, hanem legalább 80 ezer koronával kellene szerepeljen a kimutatásban. Ez pedig talán mégis jelent egy kis különbséget. Vagy nem!?

Cagliostro, a 18-ik században élt aranycsináló, buta fráter volt ahhoz képest, amilyen elmes módon a „pénztár” ügyvezetőt vagyon-mérlege és eredmény-számlája össze van állítva... Azonban a részletekre, az adatokra ne tessék figyelni, mert azokat legjobban „hivatalos titok”-ként kezelni; vajszerű lévén, a nyilvánosság gyenge melegenél — elolvadnak.

Többek között a régi betegsegélyző pénztár 10,000 K-át meghaladó alaptőkéje elszórt. Pedig ez az alaptőke elkölthetetlen tőkeként és csakis kizárólag kezelésre adatott át a „pénztár”-nak. Nemhogy a tőkét, de annak kamatait sem lett volna szabad elkölteni máségyébre, mint csakis a 20 hétnél hosszabb időig keresetképtelenné vált munkás-tagok és ezek családtagjainak segélyezésére. Így adta át az alapot a régi pénztár, mely szegényesen élt, de takarékoságával például szolgálhatott volna a perzsa-szőnyeges mahagoni butoros utódnak. E helyett azonban úgy járt, mint a vagyongyűjtő apa — tékozló, kórhely és kártyás fiával, ki az ősi szerzeménynek könnyelműen nyakára hágot.

De menjünk tovább. A munkaadók hátulélka 19,589 K 60 f. Baleseti hátulélkok 8961 K 60 f. Mind ez fényes tanúsága az ügyvezetés nagy pipájú és kevés vágott dohányu voltának. Ha pedig a leirt 8654 K 56 f behajthatatlan járulékot tekintjük, önként jöhet az a gondolata mindenkinek: vajjon nem lenne-e jobb az ügyvezető uraság fizetését egyszersmindenkorra leírni!?

Megállapítható, hogy a betegsegélyző üzlet eléggé rentabilis, a tagjárulékok befizetéséhez képest. Hiszen a táppénzek, segélyek és kórházi költségek, nagyon is szerény összeget képviselnek. Holott a tulajdonképeni ellenszolgáltatást, magát a pénztár fönntartásának célját ezek kellene képezzék.

Azonban az adminisztrációs költségek e mellett feltűnően nagyok. Így pl. a külön munkadíjak 2060 K 50 f, az utazási költség 1037 K 51 fillérrel szerepelnek. Talán csak nem az ügyvezető budapesti kétszer elkövetett zónázására kellett ilyen nagy összeg, mikor az igazgatóság a két új tisztviselő beállításának kijárása miatt felküldötte!... No, de ezekre még majd visszatérünk.

És jövőre, vagyis a jelen évben, mert eddig csak a multról van szó — mi fog történni? Tessék jól figyelni, de ne tessék mosolyogni, annál kevésbbé hahotázni, mivel ezt a „pénztár” komolyan állítja. Jövőre nem lesz 16,766 K 21 f a veszteség, hanem 2248 korona felesleg!... Hát kee hiszi! Én nem... Hát kee hiszi-e? Én sem...

Hol vagy Lukács, Wekerle és Déry Zoltán! Magyarországi pénzügyi kapacitása. Bámuljatok, essetek kétségbe mindnyájan, mert a székelyudvarhelyi kerületi munkásbiztosító pénztár ügyvezetője — lefőzött. No, no! Csak türelem! Lesznek még egyebek is az ördöngösen kedélyes „pénztár” boszorkány-konyháján.

ABOLICIONISTA.

Eladó ház Székelyudvarhely, Kossuth-utca 108 a. sz. alatt, 3 szoba, konyha, kamra, pince és kert külön udvarral. Bővebb tájékoztatást Márton Dénes földésznel Kossuth utca 79. sz. alatt.

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz.* Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőkinknél történő bevételekénél és megrendelésénél a „SZÉKELY-UDVARHELY” c. ujságot felemlíteni sziveskedjék.

Eladó ház Székelyudvarhely, a Soly-mossy utcában 2 szoba, konyha, pince, istálló és más melléképületekkel. Bővebbet ifj. Pálffy Józsefnél ugyanott.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és borszárművelők

Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Katholikus és református imakönyvek e lap kiadóhivatalában kaphatók.

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-mora't, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megóvása céljából ismernie kellene. A Talmud a zsidó rabbiok tananyagát, az az ó theologiajuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémgény, ami ennél érdekesebb lenne. A Talmud kivonatos, de szövegszerű fordításban most jelenik meg 320 kvartoldalon. Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.

Megrendelhető: „A Kereszt” kiadóhivatalában Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

Unitáriusoknak

igen becses a Demeter Dénes k rácsonfalvi lelkész által írt **Konfirmációi Emlék,** melyet az E. K. T. 280-902. sz. a. elfogadott és országos használatra ajánlott. E gazdag tartalmu. igen sok képpel díszített könyv ára fűzve 40 f, kötve 60 fillér. Kapható Betegh Pál könyvkiadóhivatalában Székelyudvarhelyt.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi borszárművelő.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Aspirin

vásárolunk eredeti **TABLETTÁKBAN** 20 drb. K 1,20

Minden Tablettára az ASPIRIN szó van rábélyegezve.

Farbentfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co., Elberfeld und Leverkusen b. Mülheim a. Rhein.

NIGRIN (Fermolent) a legjebb cipők krém

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint **gyászjelentések** ugyszintén mindenféle **könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok** izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál könyvnyomtató és könyvkötő-intézetében

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióak bizonyult háziser, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult köszvénynél, oszuzál és meghúléseknél. Figyelmeztetés. Silány hatású anyagok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjegyvel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K-30. K 1.40 és K2.- és ügyszólván minden gyógyszerertárban kapható. Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. Dr. Richter gyógyszerertára az „Arany országhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 3. neu.

Ha esinosan akar öltözködni, minden szükségletét jól fedezi

Hirsch Rudolf férfi és női divatarúháza

Nagy választék mincennemű férfi, fiu, női és leányka készruhákban női, kosztümök, tavaszi kabátok, pongyolák és különféle bluzokban. Állandó raktár mindeféle női és férfi divatcikkekben.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emle Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú díszlevélpapírok. Ezeket kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- 20-féle helybeli felvétel levélpapírosok stb. **Képes levelezőlapok** Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Állandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok,** u. m. közsegi, körjegyzői, szolgabiroisági, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATO- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Mindenféle színű, nagyságu, súlyú és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden sulyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Írókártyák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfűzetek, rajzfűzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépirási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémből. Bőrtárcák, pénzes-érszények, okmány és írománytáskák.

KÖNYVNYOMDÁJÁT

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírótollak, rondtollak, üveg-tollak, tolszárak, disztollszárak. Ironok, fekete, színe ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, iron-hegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fájelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, foltisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hang-gó-ló-sipok és orgonák. Monogramok fehérnemű és levélpapírjelzésre. Kézi nyomda. Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megye elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beiró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár tömbök (Block), bárcza és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyeg szegek, kapesok stb.